

Wspomnienie o doc. dr. inż. Zbigniewie Kędzierskim

10 lipca 2002 roku zmarł w wieku 94 lat doc. dr inż. Zbigniew Kędzierski emerytowany długoletni pracownik Zakładu Hodowli Lasu w Instytucie Badawczym Leśnictwa, wybitny hodowca, szkółkarz oraz pionier w stosowaniu metod statystyki matematycznej w doświadczalnictwie leśnym.

Zbigniew Kędzierski urodził się 1 lutego 1908 roku w Sosnowcu. Po ukończeniu tamtejszego gimnazjum im. Stanisława Staszica, wstąpił do Szkoły Podchorążych Rezerwy Artylerii we Włodzimierzu Wołyńskim, którą ukończył w 1930 roku w stopniu kaprała podchorążego. Po odbyciu ćwiczeń rezerwy w roku 1932 otrzymał awans na podporucznika rezerwy artylerii.

W październiku 1930 roku rozpoczął studia na Wydziale Leśnym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, które ukończył w czerwcu 1937 roku uzyskując stopień inżyniera leśnika na podstawie pracy dyplomowej pt. „Badania kształtu strzał sosnowych w korze i bez kory w kilku drzewostanach Środkowej Polski”. W lipcu tego

roku rozpoczął pracę w Instytucie Badawczym Lasów Państwowych na stanowisku asystenta w Zakładzie Hodowli Lasu, a na początku 1939 roku podjął jednocześnie pracę w Zakładzie Biometrii Leśnej SGGW na stanowisku starszego asystenta.

6 sierpnia 1939 roku został powołany do 8 pułku artylerii lekkiej w Płocku. Po wybuchu wojny walczył z Niemcami, jako oficer ogniowy 3 baterii 8 p.a.l. pod Mławą i w obronie twierdzy Modlin. Po jej kapitulacji 29 września przebywał w obozie jenieckim w Działdowie do 17 października 1939 r. Po powrocie z obozu, w listopadzie 1939 roku spotkał w Warszawie kolegę ze studiów inżyniera leśnika Konstantego Jaworskiego, oficera rezerwy, który skontaktował go ze swoim bratem porucznikiem zawodowym piechoty. Oficer ten doprowadził go na spotkanie w warszawskim lokalu z płk Roweckim „Grottem”, gdzie złożył przysięgę wstępując do ZWZ. Jako oficer artylerii został skierowany do szkolenia żołnierzy artylerzystów. W ramach szkolenia artyleryjskiego prowadził wykłady z zakresu dokładnego przygotowania ognia (arkusz obliczeń) i z podstawowych wiadomości z geodezji i kartografii (trygonometryczne obliczenia położenia punktów).

Na początku 1943 r. podczas bytności w majątku Straszów pod Rozprzą (właściciel – p. Józef Grzybowski), gdzie prowadził pomiary lasu, poznał majora Henryka Śliwińskiego (ps. „Henryk”) - delegata do spraw zrzutów Komendy Głównej AK, który po zaprzysiężeniu („Rota przysięgi żołnierzy odbioru zrzutów”) mianował go swoim zastępcą - oficerem do spraw zrzutów na terenie Inspektoratu Piotrków Trybunalski. Obejmując tę funkcję ppor. Z. Kędzierski przyjął pseudonim „Konrad”. Mjr Śliwinski wybrał pod Straszowem placówkę zrzutów nazwaną „Nil 1”. Niestety nie doczekał się zrzutów, został aresztowany i rozstrzelany przez gestapo.

Po śmierci „Henryka” „Konrad” kontynuował prace zrutowe, wybierając następane placówki zrutowe: „Newa”, „Nil 2”, „Narew”, „Noteć”.

W kwietniu w nocy z 8 na 9 (Wielkanoc) przyjął na placówkę „Nil 1” pod Straszowem pierwszy zrzut - 2 samoloty: 4 cichociemnych i sprzęt, drugi samolot - zrzut materiałowy.

W 1944 r. w maju w nocy z 10 na 11 miał odebrać zrzut na placówce „Nil 2”, jednakże 9 maja 1944 oddział partyzancki „Burzy”, który miał ubezpieczać zrzut, stoczył potyczkę z żandarmami pod Żerechową, ok. 4 km od placówki „Nil 2”. Niemcy w odwecie spacyfikowali wieś Żerechowa. Wobec tego „Konrad” zdecydował się przyjąć zrzut dalej, pod Slepictnicą. Zrzut przyjęto z dwóch samolotów: 6 cichociemnych, drugi zrzut materiałowy.

Wiosną 1944 r. „Konrad” został awansowany do stopnia porucznika - rozkaz Komendanta Gł. AK - l. dz. 400/B.P. z dnia 25.07.1944 r. ze starszeństwem od dnia 3.05.1944 r.

W nocy z 30 na 31 lipca 1944 r. „Konrad” odebrał zrzut materiałowy na placówce „Noteć” - 1 samolot.

Po zakończeniu działań wojennych i rozwiązaniu Armii Krajowej w styczniu 1945 r. „Konrad” powrócił do Warszawy do przerwanej przez wojnę pracy w SGGW i w Instytucie Badawczym Leśnictwa. W Zakładzie Hodowli Lasu IBL pracował najpierw na stanowisku st. asystenta, a od 1 października 1948 r. jako adiunkt pod kierunkiem prof. dr hab. Tadeusza Włoczewskiego (1945- 1949) i doc. dr Eugeniusza Ilmurzyńskiego (1950-1965). W roku 1959 uzyskał na Wydziale Leśnym SGGW stopień naukowy doktora nauk leśnych na podstawie rozprawy pt. „Metoda sprawdzania produktywności sosnowych szkółek leśnych”. Promotorem pracy był prof. dr hab. T. Włoczewski. W 1961 roku otrzymał w IBL stanowisko samodzielnego pracownika naukowego - docenta. W roku 1978 przeszedł na emeryturę.

Główne zainteresowania naukowe docenta Z. Kędzińskiego dotyczyły szkółkarstwa, upraw leśnych i odnawiania lasu. W badaniach leśnych kładł duży nacisk na metodykę i nowoczesne planowanie doświadczeń. Jego schematy doświadczeń szkółkarskich i uprawowych są nadal wykorzystywane w doświadczalnictwie leśnym. Jako pierwszy stosował układ split-plot, który umożliwiał przy jednoczesnym badaniu kilku czynników, nie tylko analizę ich działania ale ponadto dawał możliwość wykrycia ich wzajemnego współdziałania. W 1962 r., w badaniach rodowych sosny w Nadl. Chojnów, z dużą liczbą ocenianych obiektów zastosował układ kratowy. Później, w 1966 r., według tego układu zaprojektował badania proveniencyjne sosny, prowadzone przez 5 polskich ośrodków naukowych, a koordynowane przez prof. S. Tyszkiewiczą. Należy tu podkreślić, że opracowanie wyników ze skomplikowanych układów doświadczalnych było wykonywane za pomocą arytмомetru. Plonem jego działalności podstawowej jest 21 dokumentacji i sprawozdań naukowych, 19 publikacji naukowych, 3 podręczniki, 3 artykuły popularnonaukowe, 3 recenzje. Ponadto przetłumaczył na polski 3 książki oraz wykonał około 100 streszczeń naukowych artykułów leśnych z czasopism angielskich, amerykańskich i francuskich dla biblioteki IBL, Przeglądu Naukowej Literatury Rolniczej i Leśnej, PTG i innych. Z. Kędziński upowszechniał wyniki swoich badań wygłaszając referaty.

Do szczególnie cennych osiągnięć naukowych należy zaliczyć:

- określenie wpływu różnych kategorii jednorocznych sadzonek sosny i dębu na ich dalszy rozwój w uprawach leśnych,
- ustalenie sposobu określania udatności upraw leśnych na podstawie próby reprezentacyjnej,
- wskazanie możliwości jesiennego sadzenia sosny,
- opracowanie metody określania produktywności szkółek leśnych na podstawie proponowanego wskaźnika produktywności,
- ustalenie zależności wydajności siewu i jakości sadzonek sosny od gęstości siewu, jakości nasion i terminu siewu.

Uzyskane wyniki badań posłużyły do opracowania zasad sortowania sadzonek, norm na materiał sadzeniowy, a także zostały uwzględnione w „Zasadach hodowlanych”.

Docent Z. Kędzierski w swojej działalności naukowej, jako pionier zastosowań statystyki matematycznej w badaniach naukowych, opracował zasady planowania doświadczeń w szkołkach i uprawach leśnych. Wspólnie z prof. T. Włoczewskim wydał w 1965 roku podręcznik „Metodyka leśnych badań hodowlanych”. Swoje zainteresowania badaniami statystycznymi przedstawił w wydanym w 1975 r. przez PWN podręczniku „Wstępne wiadomości o badaniach statystycznych metodą reprezentacyjną w leśnictwie”. W latach 1960 – 1965 był faktycznym koordynatorem badań wykonywanych przez wielu pracowników Zakładu Hodowli Lasu IBL i SGGW nad wzrostem i rozwojem gatunków północnoamerykańskich na zlecenie Departamentu Rolnictwa USA. W 1967 r., pod patronatem V Wydziału Nauk Leśnych PAN, zorganizował pionierski kurs zastosowań statystyki matematycznej w doświadczalnictwie dla pracowników naukowych wszystkich leśnych ośrodków badawczych w Polsce.

Za swoją długoletnią pracę naukową był wyróżniony wieloma odznaczeniami i medalami, m. in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotą Odznaką Polskiego Towarzystwa Leśnego, Odznaką Zasłużony dla Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego.

Za działalność w Armii Krajowej został odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami, Krzyżem Armii Krajowej, Medalem Wojska po raz 1, 2, 3, 4, Odznaką pułkową 25 pp. AK, Odznaką Weterana Walk o Niepodległość, odznaką „Akcja Burza” i innymi.

Awans na stopień kapitana otrzymał 6 maja 1993 r., a na stopień majora 9 marca 2001 r.

Docent Z. Kędzierski był człowiekiem skromnym lecz wielkiego serca, o szerokich zainteresowaniach, szczerze oddany polskim lasom i nauce. Został pochowany w Warszawie 18 lipca 2002 roku na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Panteonie Żołnierzy Polski Walczącej (grób D22/III/10), żegnany przez rodzinę, przyjaciół i nieliczne już grono współpracowników. Pozostanie w naszej pamięci jako dobry, mądry i życzliwy Kolega.

Anna Kłoskowska
Gerard Burzyński

Źródła:

1. Rozwój i osiągnięcia Instytutu Badawczego Leśnictwa w latach 1930-2000. Część II. Wydawnictwo IBL. Warszawa 2000r.
2. Archiwum IBL, akta osobowe.
3. Informacje rodziny.

Wykaz ważniejszych publikacji doc. dr inż. Zbigniewa Kędzierskiego

1. Badania nad rozwojem na uprawach siewek sosnowych różnej jakości dla znalezienia podstaw do sortowania. Sylwan, 1951, nr 1.
2. Wskazówki w sprawie sortowania sadzonek. Las Polski, 1952, nr 6.
3. Sosna. Warszawa. PWRiL, 1952. (Wspólnie z W. Chojnackim).
4. Badania nad rozwojem na uprawach sadzonek sosnowych różnej jakości. Roczniki Nauk Leśnych, 1953, T 1, nr 99.
5. Próba ustalenia norm na materiał sadzeniowy. Sylwan, 1953, nr 5.
6. Próba określenia produktywności rozsadników gospodarczych. Sylwan, 1954, nr 1.

7. Badania nad wzrostem na uprawie jednorocznych sadzonek dębowych (*Quercus pedunculata*) różnych klas jakości. Sylwan, 1954, nr 5.
8. Dołowanie sadzonek. Las Polski, 1954, nr 12.
9. Próba zastosowania obiektywnej metody przy użyciu nowych narzędzi. Sylwan, 1955, nr 4.
10. Uwagi na temat opracowań technicznych norm pracy w hodowli lasu. Las Polski, 1955, nr 3. (Wspólnie z C. Wiechowskim).
11. Zasady planowania prostych doświadczeń w szkółkach leśnych i statystyczna analiza wyników tych doświadczeń. Sylwan, 1956, nr 5.
12. Odnowienie lasu metodą grupową. Sylwan, 1956, nr 12.
13. Próba ustalenia metody oceny produktywności sosnowych szkółek leśnych. Prace Instytutu Badawczego Leśnictwa, 1960, nr 195.
14. Próba ustalenia sposobu określania zapasu siewek sosnowych w szkółkach. Prace Instytutu Badawczego Leśnictwa, 1960, nr 196.
15. Wpływ kategorii jednorocznych sadzonek sosnowych na wzrost i udatność uprawy. Prace Instytutu Badawczego Leśnictwa, 1962, nr 237.
16. Wpływ jesiennego sadzenia jednorocznej sosny na wzrost sadzonek i udatność uprawy w drugim roku po posadzeniu. Prace Instytutu Badawczego Leśnictwa, 1963, nr 255.
17. Metodyka leśnych badań hodowlanych. Warszawa, PWRiL, 1965. (Wspólnie z T. Włoczewskim).
18. Próba ustalenia sposobu pobierania próbek do określania udatność upraw sosnowych. Prace Instytutu Badawczego Leśnictwa, 1966, nr 308/310.
19. Ocena przydatności kilku nowych siewników leśnych przy zastosowaniu statystycznej metody analizy wariancji. Prace Instytutu Badawczego Leśnictwa, 1967, nr 328/331.
20. Wpływ gęstości siewu, jakości nasion i terminu wysiewu na wzrost siewek sosnowych. Biuletyn Instytutu Badawczego Leśnictwa, 1967, nr 1. (Wspólnie z W. Pławińską).
21. Z badań nad wzrostem i rozwojem niektórych gatunków drzew północno-amerykańskich w szkółkach i uprawach. Prace Instytutu Badawczego Leśnictwa, 1968, nr 364. (Wspólnie z E. Ilmurzyńskim, S. Belonem, G. Burzyńskim, J. Gutowskim, A. Kłoskowską i W. Mierzejewskim).
22. Wpływ gęstości wysiewu nasion w szkółce na wzrost i jakość siewek sosnowych. Prace Instytutu Badawczego Leśnictwa, 1973, nr 417/421. (Wspólnie z L. Ubysz-Borucką i M. Skupińską).
23. Wpływ przechowywania przez zimę 3-letnich sadzonek świerkowych w workach z folii polietylenowej na wzrost sadzonek i udatność uprawy w pierwszym roku po posadzeniu. Prace Instytutu Badawczego Leśnictwa, 1973, nr 417/421.
24. Próba sprawdzenia kryteriów przyjętych w normie BN-67/9212-02 na jednoroczne sadzonki sosnowe. Sylwan, 1975, nr 1.
25. Wstępne wiadomości o badaniach statystycznych metodą reprezentacyjną w leśnictwie. Warszawa, PWN, 1975.